Likestillings- og diskrimineringsombudet

Barne- og likestillingsdepartementet

Att: Inge Ovesen

Postboks 8036 Dep

0030 OSLO

| Vår ref. | Deres ref. | Dato: |
|---|---|---|
| 09/2279-3-MS | 200800846-/SLH | 04.01.2010 |

# HØRING - EVALUERING AV LIKESTILLINGSLOVEN § 21

Likestillings- og diskrimineringsombudet viser til departementets høringsbrev av 12. oktober 2009.

Ombudet støtter i all hovedsak evalueringsteamets forslag. Ombudet ønsker likevel å komme med bemerkninger til enkelte av forslagene. Nedenfor følger ombudets kommentarer.

## FNs Kvinnekonvensjon

Ifølge diskrimineringsombudsloven § 1 ligger det innenfor Likestillings- og diskrimineringsombudets mandat å føre tilsyn med at norsk rett og forvaltningspraksis er i samsvar med FNs kvinnekonvensjon. Ombudet ser alvorlig på evalueringsteamets bemerkninger om at Barne- og likestillingsdepartementets håndheving av § 21 ikke er i samsvar med FNs kvinnekonvensjon. Ombudet anser det som svært viktig at likestillingsloven § 21 gjøres mer effektiv, og er fornøyd med at det er gjort en grundig evaluering av bestemmelsen.

## Delegasjoner bør inntas

Ombudet støtter evalueringsteamets forslag om at det bør fremgå uttrykkelig at delegasjoner omfattes av lovteksten. Som evalueringsteamet påpeker, kan dette bidra til å avverge uklarheter om hva som omfattes av bestemmelsen. Ombudet mener for øvrig at opplistingen i likestillingsloven § 21 ikke skal være uttømmende.

## Oppheving av dispensasjonsadgangen/foreleggelsesadgangen?

Ombudet mener at dispensasjonsadgangen bør oppheves, slik at reglene om offentlige utvalg blir mest mulig like de selskapsrettslige reglene om dispensasjon. Utvalgsarbeid med videre er viktig for politiske beslutninger, og utvalgsmedlemmer kan derfor ha en reell innflytelse. Regler om kjønnsrepresentasjon i utvalg er et viktig redskap for å sikre begge kjønns deltakelse og innflytelse i viktige politiske prosesser. Ombudet er av den oppfatning at dette best ivaretas ved å gjøre kravet om kjønnsrepresentasjon i likestillingsloven § 21 absolutt.

Dersom dispensasjonsadgangen likevel ikke oppheves, mener ombudet at det må sørges for at rutinene for håndheving av foreleggelsesplikten og for oppfølging av avslåtte søknader blir tilfredsstillende og at detaljerte retningslinjer tas inn i rundskrivet. Ifølge rapporten finnes det i dag mange lovstridige utvalg som ikke er forelagt for Barne- og likestillingsdepartementet. Manglende rutiner i forbindelse med foreleggelsesplikten og oppfølging av avslåtte søknader om dispensasjon fører altså til en svekkelse av likestillingsloven § 21.

## Håndheving av likestillingsloven § 21

Ombudet mener, i likhet med evalueringsteamet, at håndhevingen av likestillingsloven § 21 fortsatt skal ligge til Barne- og likestillingsdepartementet, og at dette må fremgå tydelig av lovteksten. Likestillings- og diskrimineringsombudets erfaring er at mange er ukjent med hvem som håndhever likestillingsloven § 21.

## Rapporteringsplikt

I NOU 2009:14 Et helhetlig diskrimineringsvern foreslår utvalget (Graverutvalget) at offentlige myndigheter skal ha en aktivitetsplikt, se forslagets § 14. Utvalget foreslår ingen rapporteringsplikt knyttet til aktivitetsplikten. Utvalget begrunner dette blant annet med at offentlige myndigheter i dag ikke har en rapporteringsplikt knyttet til rollen som myndighetsutøver.

Ombudet mener det allerede i dag er en rapporteringsplikt knyttet til offentlige myndigheters myndighetsutøvelse og at utvalget derfor tar feil på dette punktet, jf. ombudets høringssvar av 18. desember (kapittel 7).

I høringssvaret anbefaler ombudet at det knyttes en rapporteringsplikt til den foreslåtte aktivitetsplikten i § 14. Ombudet er av den oppfatning at departementenes praksis omkring likestillingsloven § 21 naturlig hører hjemme i en slik rapportering, og støtter derfor evalueringsteamets forslag om å lovfeste en rapporteringsplikt i likestillingsloven § 1a fjerde ledd.

I høringssvaret foreslår ombudet også at det utarbeides en forskrift som regulerer innholdet i rapporteringsplikten. Rapportering knyttet til likestillingsloven § 21 bør innarbeides i forskriften, alternativt at det utarbeides en egen forskrift som regulerer dette. Av forskriften bør det fremgå at departementene skal rapportere om kjønnsrepresentasjon i utvalg med videre. Departementenes rapportering må inkludere underliggende etaters oppnevninger. Forutsatt at dispensasjonsadgangen videreføres, må Barne- og likestillingsdepartementet i tillegg redegjøre for hvor mange dispensasjonssøknader som er mottatt, hvor mange som er innvilget (og begrunnelsen for dette).

Rapporteringen om offentlige myndigheters myndighetsutøvelse bør, som i dag, håndheves av Likestillings- og diskrimineringsombudet/Likestillings- og diskrimineringsnemnda.

Dersom det tas inn en rapporteringsplikt knyttet til likestillingsloven § 21 i likestillingsloven § 1a fjerde ledd, bør dette også innarbeides i kommuneloven kapittel 8.

## Sanksjoner

### Retting og stansing

Ombudet mener det bør tydeliggjøres at brudd på likestillingsloven § 21 medfører sanksjoner, og at sanksjonene derfor bør fremgå av lovteksten. En lovfesting gir en større signaleffekt enn om sanksjonene fremgår av forskrift. At Barne- og likestillingsdepartementet kan kreve stansing bør fremgå av likestillingsloven § 21 selv om det fremgår implisitt i bestemmelsen i dag. Videre mener ombudet at Barne- og likestillingsdepartementet også bør få kompetanse til å kreve retting, og at også dette bør gå frem av loven.

## Ugyldighetsvirkninger

Etter ombudets oppfatning vil sanksjoner være viktig for å gjøre likestillingsloven § 21 mer effektiv. Likestillingsloven § 21 favner mange ulike organer. Som evalueringsteamet har påpekt, kan ugyldighetsvirkninger være egnet der et organ, for eksempel en nemnd, har fattet et vedtak. Derimot vil ugyldighet være en lite passende sanksjon i andre sammenhenger, som for eksempel der et lovstridig utvalg har utarbeidet en faglig utredning. Dersom ugyldighet innføres som en sanksjon, er det viktig at det går klart frem hva slags avgjørelser som ugyldighetsvirkninger kan ramme. Etter ombudets oppfatning bør dette utredes nærmere.

Med vennlig hilsen

Elisabeth Lier Haugseth

avdelingsleder

May Schwartz

seksjonssjef